

4.1 Vem är det vi lyssnar på?

Steg 4. Upplev Tid: 30 min 2-20 personer

Sammanfattning

Om en grupp systematiskt har sämre tillgång till att höras är risken stor att deras tankar, förslag och input missas. Det präglar också vår syn på vilka som är kompetenta och bidrar på till exempel arbetsplatsen. Vem eller vilka är det som pratar mest i ert team? I denna övning får ni möjlighet att mäta taltid kopplat till kön via en app, eller manuellt via Excelblad. Mot bakgrund av statistik från skolan, nationella medier och resultaten från era egna taltidsmätningar bör frågan ställas om hur era möten kan optimeras? För vem är det egentligen vi lyssnar på till vardags?

Gör så här:

- Utse någon eller några som blir ansvariga för övningen.
- De ansvariga laddar antingen ner appen "Time to talk*" på sin mobil OBS! finns tyvärr bara för iPhone. Appen hjälper er att mäta taltid på möten kopplat till kön. Eller kan de ansvarig använda instruktionen nedan för att räkna på taltid utan app. OBS! Fördelen med att räkna på egen hand är att ni då har möjlighet att ha med fler kategorier än två så att även icke-binära (personer som varken identifierar sig som kvinnor eller män inkluderas). Ni kan också mäta taltid mer korrekt på egen hand genom att inte riskera att appen mäter exempelvis transpersoners taltid fel.
- Bestäm under hur lång tid ni ska mäta taltid på era möten, helst minst en vecka och åtminstone på tre möten.
- När mätperioden är slut sammanställer de ansvariga ert resultat och återkopplar till övriga.
- Diskutera sedan ert resultat och vad ni kan göra framöver för att era möten ska bli ännu bättre. Förslag på diskussionsfrågor finns nedan.
- Läs gärna faktarutan, individuellt eller i grupp. Kan göras närsomhelst under övningen.

Samtalsregler

- Utgå från att "alla" finns i rummet ("de av oss som...").
- Kom ihåg att vi har olika förkunskaper och erfarenheter av de teman som tas upp, så visa respekt.
- Provtänk och tolka varandra snällt.

Övning

Antal deltagare: valfritt

Övningen fungerar enbart på könsblandade team, dvs där fler än ett kön finns representerat. Den bör inte göras i grupper där något kön är representerat av mindre än tre personer.

Diskussionsfrågor

- Hur ser ert resultat ut? Titta både på taltid och på antal inlägg.
- Var det som förväntat? Om inte - hur skiljer det sig?
- Är det viktigt att människor får lika mycket plats och utrymme oavsett kön?
- Tror ni att alla i teamet, oavsett kön, känner att de får komma till tals på lika villkor? Om inte - vad kan vara tänkbara anledningar?
- Finns det något ni kan tänka på för att taltiden ska bli mer jämnt fördelad mellan alla i gruppen?

Faktaruta

Är det viktigt vem som pratar mest?

Inom genusforskning kopplat till skolans värld talas det om "tvåtedjedelsregeln" som innebär att den tid i klassrummet som inte upptas av läraren fördelas 2/3 till pojkarna och 1/3 till flickorna. När fördelningen är sådan, så upplever majoriteten det som att alla oavsett kön talar ungefär lika mycket och tar ungefär lika mycket plats. När talutrymmet jämnas ut till lika delar upplevs lektionerna dock som flickdominerade. Så sent som 2016 publicerades en rapport som bekräftar att flickor fortfarande talar mindre än pojkar i klassrumssammanhang.

Jämställdhetskonsulterna Kichisaga som mätt taltid i media skriver så här: "Både kvinnor och män tror ofta att talartiden är jämställt fördelad, när det i själva verket oftast är män som pratar mest. Vi har upptäckt att mätningar ofta leder till aha-upplevelser när statistiken visar hur mycket eller lite personer pratar i praktiken. Det finns inget självändamål med att alla ska prata EXAKT lika mycket. Men om fördelningen är ojämn i det långa loppet är det kanske läge att fråga sig om samtalsklimatet verkligen är bra, och diskutera vad som kan göras för att utveckla det. Får vi verkligen ut max av våra möten? Kommer alla idéer och input fram?"

Om en grupp systematiskt har sämre tillgång till att höras är risken stor att deras tankar, förslag och input missas. Det präglar också vår syn på vilka som är kompetenta och bidrar i sammanhanget. På samhällsnivå kan vi t.ex. se att av de som medverkar i svenska nyhetsmedier är 31 % kvinnor och 69 % män. Fyra av fem experter är män. Kvinnor får istället ofta delta för att berätta om personliga erfarenheter.

Mot bakgrund av statistik från skolan, nationella medier och resultaten från era egna taltidsmätningar bör frågan ställas om hur era möten kan optimeras. Med könsaspekten i beaktande, men även bredare än så. Att jobba för trygga och inkluderande möten kan göras i syfte att lyfta en viss grupp men visar sig i stort sett alltid bidra till att alla upplever mötena mer positivt och bidrar mer. Det kan handla om andra diskrimineringsgrunder som spelar in eller våra olika personligheter och sätt att processa information. Några enkla tips för bättre möten kan vara att t.ex. använda taltidsrundor (alla får säga något i tur och ordning utan att bli avbrutna) eller att ge förtur till dem på mötet som inte tidigare pratat. Samtalsregler, likt dem vi använder oss av i arbetet med Respekttrappan, fungerar också ofta bra. Även att skicka ut dagordning och eventuella handlingar i förväg kan hjälpa den som behöver fundera innan den yttrar sig. Sakor som ljudmiljö under möten och hur länge de pågår utan paus kan också påverka människors möjlighet att delta aktivt. I mycket pratglada grupper kan behovet av att mötesledaren styr agendan och håller tiderna vara större. Bestäm gemensamt hur ni tar ordet, t.ex. att om någon pratar räcker vi upp handen men är det tyst går det bra att prata rakt ut eller liknande. För att undvika att saker sägs flera gånger är regler som att "ifall jag håller med räcker det att säga det, jag behöver inte upprepa samma poäng" bra för att spara tid.

Läs mer:

Skolverkets rapport från 2016 om taltid i skolan:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/pojkar-tar-fortfarande-mer-plats-an-flickor-i-klassrummet>

Få tips om hur du kan tolka ert resultat: <http://www.lookwhostalking.se/>

Om appen "Time to talk"

Appen finns att ladda ner i App Store, tyvärr ej i Google Play.

- Ställ in hur många kvinnor respektive män som deltar i mötet (justera om någon lämnar eller tillkommer).
- Längst upp ser du ljudet som kommer in och om appen tolkar det som en kvinna eller man. Tillförlitligheten i tolkningen är 90–95 % för skandinaviskt och amerikanskt tal enligt appens egen beskrivning.
- Du ser både faktisk taltid använd av kvinnor respektive män, och fördelning justerat för olika antal deltagare av varje kön.
- Tänk på att mäta under flera möten och/eller lång tid för att minska påverkan av slumpmässiga effekter som att ämnet råkar beröra en manlig/kvinnlig deltagare mer, att det kommer en manlig/kvinnlig gästtalare etc.

Instruktion för att mäta taltid och antal inlägg utan app:

1. Räkna hur många personer av olika kön som finns i rummet. Kom ihåg att inte alla känner sig hemma i grupperna "kvinnor" och "män" så skapa utrymme för en tredje grupp "övriga" vid behov.
2. Rita upp grupperna på ett papper och dra ett streck varje gång någon från en grupp säger något. På så sätt får du en siffra på antal inlägg per grupp.
3. Använd en mobil eller annan tidtagare för att mäta tiden någon talar. Notera siffran kopplat till den grupp som personen talar tillhör.
4. Efter mötet sammanställer ni totalt antal tillägg och total talad tid för mötet i sin helhet samt för varje enskild grupp. Om ni sedan delar en grupps resultat med siffran för helheten får ni fram gruppen procentuella andel av totalen. Jämför med hur många personer som tillhör den aktuella gruppen versus helgruppen för att se ifall gruppen tar mer eller mindre utrymme än den andel de utgör.

Tips! Var gärna minst två personer som mäter så att en person kan räkna antal inlägg och en kan mäta taltid. Vid behov kan ni vara fler personer som mäter taltid, där varje person ansvarar för att mäta en grupps taltid.